

Sikariharrastus sekä Kuuban ja sen historian tuntemus olivat pohjana Ilpo Koskelan "Paholaisen kuiskaus" –sarjakuva-albumille. Kuva Eljas Sallmén, Kaleva.

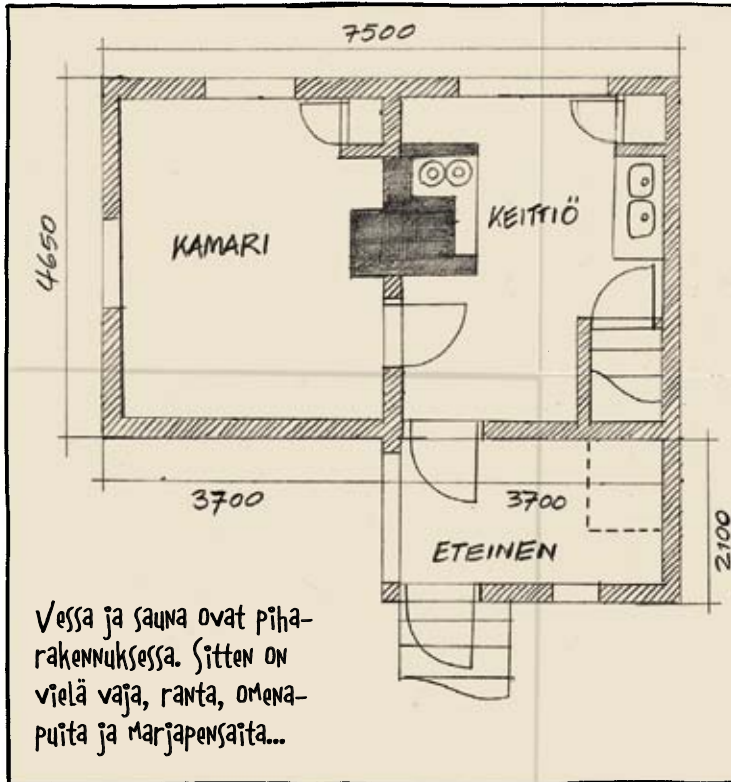
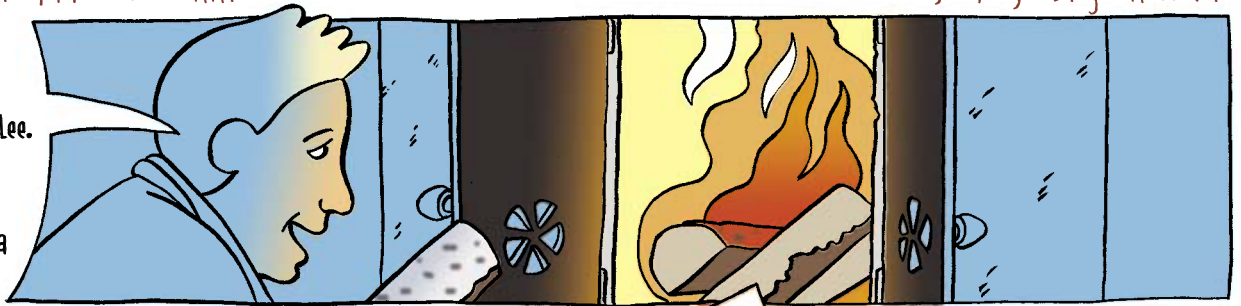
KUVA © KALEVA/ELIAS SALLMÉN

TEKSTI **VESA KATAISTO**

Neuvoa-antava sarjakuvamies pohjoisesta

Sarjakuvaneuvos Ilpo Koskela johtaa Kemin sarjakuvafestivaaleja, opettaa, ohjaa – ja innostuu.

Nyt saadaan lämmintä mökkiin. Meillä on puulämmitteiset uuni, hella ja leivinuuni... sähköä tulee. Vesi kannetaan pihakaivosta, viemärointi on vain keittien pesualtaasta. Ikkunoiden raoista tuulee kunnolla sisään...

Vessa ja sauna ovat piharakennuksessa. Sitten on vielä vaja, ranta, omenapuita ja marjapensaita...

- Katso, Iida-tädillä ja Jalmari-sedällä oli auto!
- Vanha Saab 92. Mun pappa nimitti noita "kajakikaksikoiksi".
- Ja portaat kellariin! Onko se koko talon kokoinen? Käydäänpä katsomassa.

Huh!

Äiskä, hämähäkin-verkkoja! Täällä tulee tosi kivaa...

Meidän talo-lehdessä kolmatta vuotta julkaistavan "Me Riuskaset" -sarjakuvan huhtikuun 2011 jakso.

Ilpo Koskela lienee tuttu nimi useimmille suomalaisille sarjakuvanlukijoille. Varsinkin virolaisesta seikkailija Aleks Revelistä kirjoitetut tarinat kiehtovat jo toista ellei pian jo kolmattakin sukupolvea. Toki Koskela on yli 30-vuotisen ammattilaisuransa aikana ehtinyt tehdä paljon muuta-kin sarjakuvan saralla, kuten opettaa sarjakuvantekoa ja laatia aiheesta oppikirjan. Myös Kemin sarjakuvafestivaali on jo pitkään ollut Koskelan ohjaksissa. Mies liikkuu ripeästi ja on usein tavattavissa niin koti- kuin ulkomaisissakin sarjakuvataapahtumissa. Pitkä ura on poikunut myös tunnustusta, kuten Suomen sarjakuvaseuran myöntämän sarjakuva-

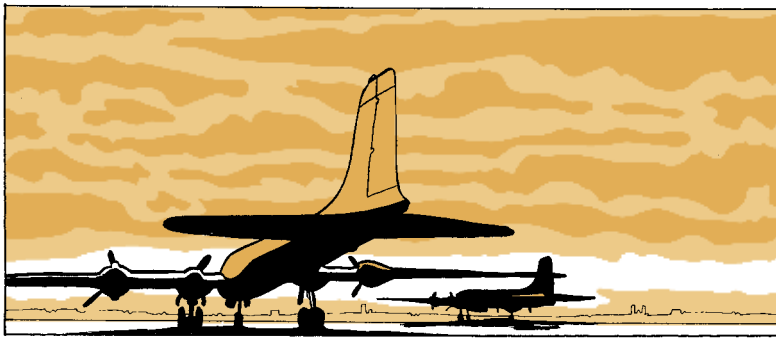
neuvoksen arvonimen. Koskela on arvonimeen varsin tyytyväinen. - Julkisuuskuvalla sarjakuvaneuvoksen arvonimi on hyvä juttu. Palautetta on tullut varsinkin yritysmaailmasta, vaikka pääasiassa minua on pyydetty luennoimaan markkinoinnista ja mainonnasta, kertoo myös pitkän mainostoimistouran tehnyt Koskela. - Tosin viimeksi luennoin yrittäjäseminaarissa englanniksi markkinointikäytöön tehtävistä sarjakuvista. Englanninkieliseksi termiksi Paul Gravett antoi niille "commission comics." Muutenkin sarjakuvatyössä Koskela vaikuttaa pärjäävän kohtuullisen hyvin. Hän ei valittele lehtitalojen sopimuspolitiikkaa, vaan toteaa, että julkaisusuo-

pimukset lehtiin laaditaan aina kustantajan lakiosaston kanssa, ja oppeja jaetaan silloin puolin ja toisin. Minäkäänlaiseen sanelupolitiikkaan ei Koskelan mielestä

kuitenkaan pidä suostua. - Internet on muuttanut alaa paljon. Sähköisten julkaisuoikeuksien sopimuksia ei pidä pelästyä eikä suuttua niistä. Kuten Heikki Jokinen ▶

Kansikuva Jähti sarjakuva-albumin "vientiversioon".

on sanonut: aina voi neuvotella, Koskela muistuttaa.

Ruutujen tasainen virta suomalaisissa albumijulkaisuissa, strippisarjakokoelmat pois lukien, painokset ovat 500–1500 kappaletta. Näillä painosmäärillä sarjakuvromaaneja tekemällä ei elä, vaikka albumi myytäisiin samankokoisina painoksina ulkomaillekin. Tästä johtuen aikakauslehtisarjat ovat sarjakuvatekijälle, myös Koskelle, huomattavasti suurempi vuosittainen tulonlähde kuin albumit.

– Aikakauslehtisarjakuvien tilauskanta on pysynyt tasaisena. Onhan tässä ollut pitkä rulljanssi, mutta sen kautta luottamus on kasvanut puolin ja toisin. Lehdet ilmoittavat mistä aiheesta haluavat sarjan, minä kirjoitan synopsisin ja lähetän sen hyväksyttäväksi. Sitten laitan tarkemman käsikirjoituksen, sen jälkeen lyijykynäluonnokset ja niin edelleen, Koskela ker-

too työtavoistaan.

– Esimerkiksi Futari -lehden syntyi aikoinaan sarjakuva Rajalinja, kun sieltä pyydettiin jalkapalloaiheista juttua, jossa seikkailisivat vähän päälle kymmenvuotiaat pojat ja tytöt. Vuonna 2009 ilmestyneestä jatkotarinasta tykättiin niin paljon, että Palloliitto hankki myös pelkän käsikirjoituksen käyttöönsä, hyödynnettäväksi junioreiden jalkapalloleireillä.

– Jos tämmöisiä kuukausittain ilmestyviä aikakauslehtisarjoja tekisi neljää tai viittä eri julkaisuuhin niin sil-lähän jo eläisi. Yksi päivä yhtä sarjaa kohti, ei tarvitsisi tehdä töitä kuin viisi päivää kuukaudessa, Koskela nauruskelee.

Fiktiota tapauskohtaisesti

– Fiktiota eli omaehtoisia tarinoita teen tapauskohtaisesti, käsikirjoitukset syntyvät vähän saman malliseksi kuin teattereissa käytettävät käsikir-

Ilpo Koskelan ”Paholaisen kuiskausta” –albumi julkaistiin Ruotsissa nimellä ”Djävulens viskning” huhtikuussa 2011.

joitusplarit. Paholaisen kuiskausta –albumin käsikirjoitus oli 37-sivuinen. Kun tiedän hahmot, alan luoda miljöötä. Kun alan piirtää, miljöö muokkautuu fiilistelypohjalta. Kuubaan sijoituvassa Paholaisen kuiskausta -tarinassa miljöön piti näyttää Kuubalta, Koskela kertoo albumistaan.

– Seuraavaksi taitan ja tuotan Ari Kutilan muistokirjan. Se julkaistaan keuhäl-lä 2012, Koskela kertoo.

Koskelan mielestä sarjakuva-alan ammattilainen on aina ammattilainen, mutta ilman kustannustoimittamista ei pärjää.

– Sarjaa kannattaa tarjota kustannettavaksi vasta kun sen on lukenut tekijän lisäksi joku muukin, sellainen henkilö joka ymmärtää sarjakuvaa ilmaisukeinona, Koskela pohtii.

Myös kritiikin pyytämistä ja sen kestämistä Koskela suosittelee lämpimästi.

– Kritiikkiä kannattaa myös kuunnella, ainakin silloin kun se on asiallista. Kritiikistä pitää myös ottaa opiksi, loukkaantumalla eivät kenenkään taidot parane.

Sivutoiminen kokonaistekijä

Sarjakuvien lisäksi Ilpo Koskela tekee graafista suunnittelua. Hän on myös mukana pienessä koulutusalan yrityksessä sekä verkkopalveluita tarjoavassa firmassa. Yritykset

sa Koskela on ollut virallisesti vuodesta 1995 lähtien, puheenjohtajana vuodesta 1999 ja Kemian Pohjoismaisten sarjakuvapäivien johtajana vuodesta 2007.

– Nykyään meillä on Kemian festivaaleissa mielettömän hyvä tekijätiimi ja festivaalin päätösprosessi on hyvin demokraattinen, koko tiimillä on yhteinen vastuu, Koskela kiittää.

Koskelan kansainvälisen sarjakuvatapahtuman järjestämiseen tarvittava kontaktiverkko on kasvanut tasaisesti vuosikymmenten kuluessa.

– Angoulémessa ja muillakin festareilla olen ollut luomassa kontakteja aina 1980-luvun lopulta lähtien. Toisinaan kuulee Kemian merkitystä vähäteltävän etelässä, mutta vieraat ja paikalla käyneet tapahtumasta tykkäävät, Koskela kertoo.

Festivaalin maine on kantanut. Vielä kymmenen vuotta visitin jälkeen kävijät voivat lähettää kyselyjä ja välittää uusia vieraita ”tutunkauppana”.

– Esimerkiksi Eddie Campbell otti itse yhteyttä ja kysyi voisiko tulla markkinoimaan Helvetistä –sarjaa Suomeen, kun siitä oli tuolloin tekeillä elokuva. Hunt Emerson ja Bryan Talbot olivat vuolaasti kehuneet Kemian tunnelmia hänelle, Koskela hymyilee.

Koskelan mielestä Suomeen mahtuu hyvin kolme tai neljäkin vuosittaista tapahtu-

Kemian festivaalin maine on kantanut.

ja julkishallinto tilaavat myös häneltä erilaisia visualisointeja graafisiin esityksiin ja käyttöohjeisiin.

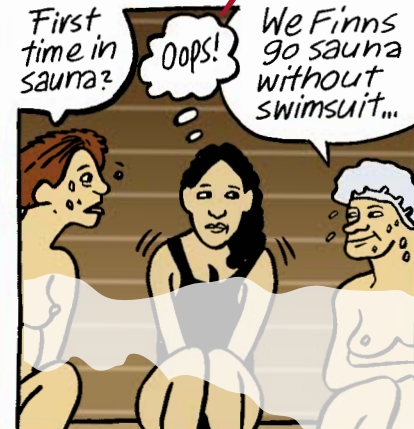
– Koko 30-vuotinen sarjakuvaaurani, opetustyöt mukaan lukien, on tehty sivutoimisena vuoden 1989 puolivuotisen työskentelyapurahan aikaa lukuun ottamatta. Olisihan se mukava tehdä tätä joskus vielä kokopäiväisesti, Koskela hymyilee. Kemian Sarjakuvakeskuksen toiminnas-

maa, onhan kaikki alan saama tapahtumajulkisuus pelkkää plussaa. Kielteinenkin keskustelu tuo mukanaan uusia lukijoita.

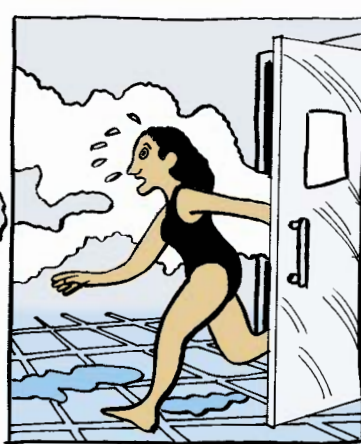
Sarjakuvakilpailuun myös suomalaisia

Koskelan mukaan Kemian sarjakuvafestivaaleilla järjestettävän Pohjoismaisen sarjakuvakilpailun osallistujamäärä on vaihdellut vähän sen mukaan miten sen markkinointiin on

Up North

Swimsuit bring bacteria to sauna.

Englannin kielellä julkaistava Up North –sarjakuva kertoo kulttuurieroista ja sattumista integroiduttaessa suomalaisen yhteiskuntaan.

riittänyt resursseja.

Koskela kertoo myös, että suomalaiset eivät ole ihan yhtä rohkeita osallistumaan Kemin kilpailuun kuin tanskalaiset tai ruotsalaiset. Takavuosina palautteena saatiinkin kritiikkiä ruotsalaisten "liian hyvästä" menestyksestä.

- Tiedän syyn tähän: suomalaiset taiteilijat lähettävät kilpailuun nopeasti, viime hetkillä väsätyt lyhyen tarinan, kun taas koti- ja ulkomaisissa antologioissa heiltä näkee huomattavasti parempia töitä. Tämmöinen alisuorittaminen harmittaa, Koskela huokaa.

- Ruotsalaiset taas ovat suhtautuneet Kemin kilpailuun osallistumiseen aina hyvin ammattimaisesti. Suomalaisienkin kannattaisi, onhan Kemin kilpailun pääpalkinto peräti 2000 euroa - verottomana! Aika harva saa Suomessa sen verran rahaa yhdestä sarjakuvatyöstä, edes albumista. Ja ainahan kilpailutyön voi julkaista antologi-

assa tai muussa mediassa kilpailun jälkeen, Koskela muistuttaa.

Parina viime vuonna kiisaan on lähetetty paljon pitkiä tarinoita, strippisarjoja sen sijaan vähemmän. Netti ei ole asioita suuresti muuttanut, osallistujia on noin 150 joka vuosi.

Kansojen välisestä sarjakuvasta

Suomalaisen sarjakuvan kansainvälisestä viennistä kysyttäessä Koskela toteaa, että teoksen kokonaisuus ratkaisee. Piirroksen ja käsikirjoituksen tulee olla tasapainoisessa suhteessa. Esimerkkinä hän mainitsee Ranskassa tammikuussa ilmestyneen Hannu Lukkarisen ja Juha Ruusuvooren *Nicholas Grisefothin*.

Myös suurempia ulkomaisia kustantamoita suomalaisten pitäisi lähestyä rohkeasti.

- On hienoa että suomalaisia albumeita julkaistaan pienten marginaalikustanta-

jien toimesta, maine kasvaa. Mutta nyt FILIN (Finnish Literature Exchange), ja muidenkin toimijoiden kannattaa satsata jo isoihin kustantajiin, Koskela toivoo.

Koskelan mielestä ensin kannattaisi tarjota maailmalle helposti omaksuttavaa valtavirran sarjakuvaa, siten vasta vaihtoehtoisempaa materiaalia.

- Kun yksi suomalainen sarja menee läpi suurelle kustantajalle ja saa kunnolla medianäkyvyyttä, vaikuttaa se kaikkeen muuhunkin, Koskela kertoo.

Ilpo Koskelan oma albumi *Paholaisen kuiskaus* on juuri ilmestynyt Ruotsissa Optimal Pressin kustantamana. Esillä on myös Koskela 30-vuotistaiteilijanäyttely, joka nähdään ensin Tukholman Suomi-instituutissa ja myöhemmin Suomessa Turun Sarjakuvakaupassa, Pohjolan Sanomien näyttelytilassa Kemissä ja vuoden lopulla myös Galleria Sarjakuvakeskuksessa Helsingissä. ●

SARJAKUVIA, NOVELLIT, STRIPIT YM.

Ilpo Koskelan sarjakuvia, novelleja ja strippejä ovat julkaisseet mm. Ilta-Sanomat, Oulun Sanomat, Apulehti, Kaleva, Pohjolan Sanomat, Futari, Punaniska ja Jerry Cotton -lehti.

KOSKELAN ALBUMIT:

Irlantilainen (1991)
Sarjakuvakeittokirja (yhdessä Ari Kutilan kanssa, 1992)
Aleksis Revel (1997)
Perämeren jähti (yhdessä Juha Ruusuvooren kanssa, 2007, engl. 2008)
Pieni opas sarjakuvien piirtämiseen (2007)
Smávva oahpis ráidogovaid sárgumii (2008)
Paholaisen kuiskaus (2009, ruots. 2011)
Sarjakuvantekijän oppikirja (2010)